

København-Beijing – exit, voice eller loyalty?

Dobbelt temanummer

Officielt laver Københavns Kommune ikke udenrigspolitik. Men hovedstadens bysamarbejde med Beijing bringer Borgerrepræsentationen ind i nogle svære overvejelser om værdier og interesser i dansk udenrigspolitik. På baggrund af en analyse af driv-

kræfterne i venskabsbysamarbejder og med reference til erfaringer fra de øvrige nordiske hovedstæder konkluderes, at Københavns Kommune er blevet en fast og vigtig del af hele Danmarks Kinastrategi.

”Jeg har ikke noget behov for, at vi er venner med kinesiske byer – tværtimod,” slår gruppeformand for De konservative i Københavns Borgerrepræsentation, Jakob Næsager, fast. Gruppeformand for Venstre, Christian Lütken, er enig. Han mener ikke, at det giver mening at tale om et venskab mellem København og Beijing. Også Knud Holt Nielsen, medlem af Borgerrepræsentationen for Enhedslisten, mener, at venskabsrelationen mellem København og Beijing bør stilles i bero, og den Radikale socialborgmester Mia Nyegaard mener, at man i kommunen skal have en principiel drøftelse af, hvilke byer København har venskabsaftaler med (Jyllandsposten, 2021).

Det er synd at sige, at Kina har et godt renommé rundt omkring i Danmark. Senest er det blev vist, at 75 pct. af danskerne har et meget eller noget negativt syn på Kina (Silver et al., 2020: 8). Selvom den kinesiske ambassade i Danmark og en række Konfuciusinstitutter i årevis har lagt sig i selen for at skabe et positivt billede af Kina i Danmark, må konklusionen være, at denne indsats er helt og aldeles mislykket (Forsby, 2021). Nu lukker Konfuciusinstitutterne ét for ét, og den kinesiske ambassade i Hellerup ligger i åben konflikt med danske politikere (Weekendavisen, 2021; Politiken, 2021a).

➤ Den overordnede konklusion er, at med venskabsbyen Beijing spiller København – om man så ønsker det eller ej – på den udenrigspolitiske scene

I denne artikel kaster jeg et blik på Københavns Kommunes Beijing-forbindelse. Først gives et kort historisk overblik over danske byers traditionsrige venskabsalliancer med byer i andre lande. Det vises, at det især er fra omkring 2011-2012, at venskabsbyaftalerne med kinesiske byer etableres. Det vises også, at en del af disse aftaler er blevet afviklet i de senere år. Dernæst diskuteres den særlige konstruktion, der ligger bag Københavns relation til Beijing. Denne relation indgår som et element i den danske regerings strategiske part-

MARTIN MARCUSSEN
Professor, Institut for
Statskundskab,
Københavns Universitet,
mm@ifs.ku.dk

nerskab med Kina og finansieres i stor udstrækning af danske udviklingsmidler. Endelig diskuteres, hvilke muligheder Københavns Borgerrepræsentation nu har. Disse muligheder diskuteres i lyset af erfaringer fra de øvrige nordiske hovedstæder. Den overordnede konklusion er, at med venskabsbyen Beijing spiller København – om man så ønsker det eller ej – på den udenrigspolitiske scene. Det gør det alt andet lige vanskeligere for Borgerrepræsentationen at træffe en selvstændig beslutning om hovedstadens relation til Kina.

Venskabsbyerne

Det er Anden Verdenskrigs afslutning, den europæiske integrationsproces' intensivering og den kommercielle globalisering, der på forskellige tidspunkter har været drivkraften i etableringen af forskellige former for venskabsbyaftaler mellem danske og udenlandske byer.

Krigens afslutning

Allerede efter Første Verdenskrig med etableringen af Foreningen Norden i 1919 var teorien bag venskabsby-idéen etableret. Tankegangen som Alexander Foss – én af medstifterne af F. L. Smidth & Co. og Aalborg Portland-Cement-Fabrik og nu altså også medstifter af Foreningen Norden – allerede under krigen gjorde sig til talsmands for er bedst formuleret i Foreningens 25 års jubilæumsblad fra 1944: Det gælder om ”at lære det danske Folk at tænke og føle nordisk og at skabe den Folkevilje, som kan danne den nødvendige Baggrund for de Beslutninger, Regeringen stilles overfor den Dag, da Spørgsmaalet om en nærmere Samvirken på det udenrigspolitiske, det erhvervsøkonomiske og det forsvarsmæssige Omraade bliver aktuelt” (Norden, 1944: 12).

Dermed var Foreningen Norden og Alexander Foss den konkrete manifestation af den integrationslogik man i politologiske kredse udviklede op gennem 1950'erne, 60'erne og 70'erne under navnet ”transaktionsanalysen” (Deutsch, 1953; 1960; Puchala, 1970). Kernen i transaktionsanalysen er således en tro på, at det er muligt at starte en samfundstransformation nedefra. En transformation, der er båret frem af befolkningen. Befolkningernes transaktioner og de deraf skabte grænseoverskridende fællesskabsfølelser er det pres, der i sidste ende tvinger de involverede landes beslutningstagere til at konstruere fælles politiske institutioner og dybere former for samarbejde. De tvinges til at integrere deres samfundssystemer.

Hvor første verdenskrig skulle blive den krise, der gav anledning til skabelsen af Foreningen Norden, blev Anden Verdenskrig anledningen til at igangsætte en ren tsunami af venskabsbyforbindelser mellem nordiske byer. Aldrig mere måtte der opstå en anledning til nye altødelæggende krige. Betingelsen for at dette kunne forhindres, var, at befolkningerne tog sagen i egen hånd og knyttede de nødvendige tætte forbindelser – transaktioner – på tværs af grænserne. Thisted blev den første danske by, der i 1939 inden for rammerne af Foreningen Norden etablerede en venskabsbyaftale med Uddevalla i Sverige.

Efter krigen tager den ene venskabsaftale den anden med sig. Nogle af disse aftaler danner rammerne for et meget omfattende samarbejde mellem danske og især nordiske byer, andre bliver ikke brugt. Nogle af disse aftaler dannes inden for rammerne af Foreningen Norden, andre bliver indgået direkte mellem byrådene i de involverede kommuner. Snart mister man helt overblikket over omfanget, indholdet og betydningen af disse mange aftaler. I 1979 påtager Udenrigsministeriet sig imidlertid opgaven at danne et komplet overblik. Man udbeder sig og modtager indberetninger fra alle danske kommuner med angivelse af de eksisterende aftaler. Det viser sig, at der i Danmark eksisterer ikke færre end 510 officielle venskabsaftaler, hvoraf langt den største del er med byer i Sverige, Norge og Finland (Udenrigsministeriet, 1979).

Nogle kommuner er mere ivrige efter at indgå bysamarbejder end andre. Ålborg hører til den kategori af danske byer, der fra starten satsede stort på venskabsbyidéen. Som de fleste andre steder i Danmark var der i 1950'erne og 60'erne mest fokus på venskaber med de øvrige skandinaviske lande. Ålborg etablerede således ret hurtigt venskaber med Frederiksstad (Norge), Riihimäki (Finland), Karlskoga (Sverige) og Husavik (Island). Da Marius Andersen (S) blev borgmester i den nye Ålborg Kommune efter kommunalreformen i 1970 og frem til 1981 fandt der en betydelig udvidelse af venskabsbysamarbejdet sted. Ålborg fik venskabs- og kontaktbyer i Antibes (Frankrig), Edingburgh (Skotland), Gdynia (Polen), Haifa (Israel), Innsbruck (Østrig), Lancaster (England), Leningrad (Sovjetunionen), Racine (USA), Rapperswil (Schweiz), Rendes (Vesttyskland), Solvang (USA), Tulca (Rumænien), Varna (Bulgarien) og Wismar (DDR). På Rådhuset i Ålborg blev indrettet et kontor for internationale anliggender – ”udenrigsdepartementet” – hvorfra kontakterne mellem Ålborg og venskabsbyerne blev styret (Danske Kommuner, 1979).

Den europæiske integrationsproces

Hele forberedelsen til og afstemningen om Danmarks medlemskab af EF skabte bekymring i de kredse, der støttede op omkring venskabsidéen. Frygten var, at den nye interesse for europæisk samarbejde skulle svække behovet for nordisk samarbejde. Derfor var der flere, der hævdede, at der nu måtte gøres en helt ekstraordinær indsats for at forny og forstærke de eksisterende venskabsaftaler (Danske Kommuner, 1972).

Med den viden vi har i dag, synes frygten at have været ubegrundet. Antallet af venskabsbyer bare steg og steg i hele perioden fra Danmark bliver medlem af De Europæiske Fællesskaber til et foreløbigt højdepunkt omkring det tidspunkt, hvor EF er blevet til EU og Det Indre Marked er blevet en realitet. Hvor der i 1979 var registeret 510 venskabsaftaler i Danmark, voksede dette tal til 529 i 1986, 640 i 1990 og hele 774 i 1993 (Venskabsbysekretariatet, 1993).

Noget af forklaringen på, at venskabsbyfænomenet ikke gik i sig selv, men tværtimod ekspanderede i begyndelsen af 1990'erne, skal nok findes i tre forhold. For det første betød afslutningen på den kolde krig, at adgangen til en

lang række byer i Central- og Østeuropa blev langt lettere. For det andet var det også afgørende, at EU-Kommissionen på forskellige måder gik aktivt ind og støttede etableringen af nye venskabsbysamarbejder i Europa. Endelig betød det noget, at der i Europas baghave – ex-Jugoslavien – udkæmpes en borgerkrig, der kaldte på mellemfolkelig forståelse og humanitær assistance.

I 2007 var venskabsbyfesten imidlertid slut. Alle steder betød kommunalreformen, at der opstod en debat om formålet med venskabsbysamarbejdet (Ugebladet Hørsholm, 2005). I nogle kommuner valgte man at stå fast på de oprindelige idéer i venskabsbyfænomenet (Frederiksborg Amts Avis, 2008). I andre kommuner argumenterede man stærkt for en fornyelse af fænomenet (Kalundborg, 2007). Men det overordnede billede blev, at antallet af venskabsbyer samlet set blev voldsomt reduceret over en ganske kort årrække (Sjællandske Slagelse, 2006). I 2012 var antallet af venskabsbyer reduceret til 518 (Nordjyske Stiftstidende, 2012). Fem år efter viser en opgørelse, at der nu er 317 venskabsbysamarbejder mellem danske og udenlandske byer tilbage (Eske-lund og Viemose, 2018).

Globaliseringen

Især fra 2011-12 og fremefter retter mange danske byer deres opmærksomhed mod Kina. Mange af disse underskriver én eller anden form for samarbejdsaftale. Og flere kommuner og regioner etablerer enten selv eller køber sig ind i lokale repræsentationskontorer forskellige steder i Kina. Det gælder eksempelvis Hedensted og Horsens i Chengdu, Fyns ErhvervsCenter i Guangzhou, Region Midtjylland i Shanghai, NordDanmarks EU-kontor i Hefei, og det Syddanske Bruxelles-Kontor i Suzhou.

Drivkraften kom mange steder fra. Det er klart, at det gjorde en forskel, at den officielle danske tilgang til Kina var ganske offensiv i disse år. Samtlige danske ministre promoverede vækstmarkederne, og ambassadøren og generalkonsulernerne tog gerne på besøg rundt omkring i kommunerne for at fortælle om de store muligheder, der bød sig til på de kinesiske markeder, ligesom de stillede op hver gang en lokal delegation af kommunalpolitikere, embedsfolk og erhvervsdrivende fandt vejen til Kina.

Både regeringen, nyhedsmedierne og Århus kommune, der siden 1986 har haft en samarbejdsaftale med Harbin, gjorde en stor indsats for at fortælle om Århus-modellens velsignelser. Budskabet var, at det er muligt at skabe succes i Kina, at Århus har leveret resultater, og at andre bør kopiere Århus. I Århus-eksemplet kunne andre kommuner angiveligt se, at det faktisk var muligt at tage det store skridt østpå. Denne succes var der mange kommuner, der ønskede at kopiere i disse år.

Heller ikke Kina lagde sig på den lade side. Ofte tog den kinesiske ambassadør i Danmark på besøg i kommunerne. Her modtages han og hans følge med stor ærbødighed af borgmesteren og byens notabiliteter, og ofte med stor pomp og pragt. Med sig havde ambassadøren konkrete forslag til, hvordan den pågæl-

dende kommune kunne samarbejde med en by i Kina. Nogle gange er det en kinesisk by, der på egen hånd tog kontakt til en dansk by. Man inviterede byens politiske ledelse på besøg i Kina og ofte inviterede den sig selv på besøg i Danmark. Ofte mange gange i træk. Atter andre gange kunne det være herboende dansktalende kinesere, der brugte deres kontakter i hjemlandet til at skabe et rum for samarbejde mellem en dansk og en kinesisk by.

Også danske erhvervsvirksomheder pressede på. Nogle steder har danske erhvervsvirksomheder arbejdet i årevis på at få et gennembrud på de kinesiske markeder. Fælles for disse fremstød var, at det store gennembrud angiveligt er betinget af, at en dansk myndighed aktivt bakkede op omkring og sagde god for den pågældende virksomhed. Her kunne en venskabsaftale være et ganske nyttigt instrument. I Randers lykkedes det eksempelvis Danish Crown at skubbe så meget på, at byrådet sagde ja til en venskabsaftale med Pinghu, hvor virksomheden har store investeringer. Det samme gjorde sig gældende i Kolding, hvor Danfoss skubbede på for en venskabsaftale med Wuqing og i Kalundborg, hvor både Novo Nordisk og Novozymes fremmede samarbejdet med Tianjin.

Fremdriften i byaftalerne med Kina kan også komme fra lokale uddannelsesinstitutioner. Flere danske gymnasier, efterskoler og højskoler havde på egen hånd etableret udvekslingsordninger med tilsvarende uddannelsesinstitutioner i Kina. Efter få år mødtes disse danske institutioner af et ønske fra kinesisk side om at formalisere den dansk-kinesiske relation i en bredere samarbejdsaftale. Det gælder eksempelvis gymnasierne i Silkeborg (Silkeborg Kommune-Shijiazhuang) og Støvring (Rebild Kommune-Jiaxing) og idrætshøjskolen i Gerlev (Slagelse Kommune-Wenzhou).

» I kølvandet på denne Kina-entusiasme opstår der også en driftig konsulentvirksomhed i Danmark bestående af Kina-kendere og -analytikere. Der afvikledes et utal af seminarer, workshops, konferencer og kurser. Ofte var budskabet, at danske byer og regioner bør hoppe på Kina-vognen – jo hurtigere, jo bedre

I kølvandet på denne Kina-entusiasme opstår der også en driftig konsulentvirksomhed i Danmark bestående af Kina-kendere og -analytikere. Der afvikledes et utal af seminarer, workshops, konferencer og kurser, der havde til formål at gøre danske kommunalpolitikere og embedsfolk bekendte med kinesiske markedsforhold, kulturer og skikke. Fra 2010 og fremefter var efterspørgslen efter disse ydelser ganske omfattende. Ofte var budskabet, at danske byer og regioner bør hoppe på Kina-vognen – jo hurtigere, jo bedre.

København-Beijing i strategisk partnerskab

På trods af den generelle faldende tendens har langt de fleste danske byer som nævnt indgået forskellige former for venskabsaftaler. Københavns Kommune har traditionelt været undtagelsen, der bekræfter denne regel. For år tilbage traf Borgerrepræsentationen en principbeslutning om, at København ikke bør have særlige venskabsbyer, men tværtimod bestræbe sig på at være venner med alle hovedstæder. Det har ellers ikke skortet på henvendelser og opfordringer, fortæller tidligere overborgmester Jens Kramer Mikkelsen: ”Politikere i kommunen foreslog i 1984 minebyen Pontypridd i Wales, i 1987 Managua i Nicaragua, i 1993 Jeriko og senest den lille marokkanske by Es-saouira” (Jyllandsposten, 1998). Hver gang blev venskabsbyidéen skudt ned af et flertal i Borgerrepræsentationen.

København hopper på Kina-vognen

I løbet af 2011 blev det tidligere så fastgroede princip om, at ”København er lige gode venner med alle” imidlertid brudt. Det skyldtes flere sammenhængende forhold. For det første begyndt konsekvenserne af finanskrisen nu virkelig at slå igennem. I løbet af 2011 nåede den sæsonkorrigerede ledighed op på seks pct. af arbejdsstyrken. Væksten og jobskabelsen kom derfor til at blive politisk prioritet nummer ét – i København såvel som på nationalt plan.

Erhvervslivet var ikke i tvivl. De europæiske nærområder blev opfattet som lavvækstområder, hvorimod Brasilien, Rusland, Indien og Kina – de såkaldte BRIC-lande – blev opfattet som højvækstområder, og altså dér Danmark burde satse stort med et erhvervsfremstød.

Regeringen var heller ikke i tvivl. Den udformede en meget ambitiøs vækstmarkedsstrategi, der for Kinas vedkommende fokuserede på de områder, hvor danske virksomheder har specialiserede eller konkurrencemæssige fordele, herunder urbanisering, vand- og miljøløsninger, energi og klima, landbrug og fødevarerikkerhed, lægemidler, sundhed og velfærdsteknologi, forskning, innovation og uddannelse samt shipping. Målet var sat højt: i løbet af perioden 2011-2016 skulle vareeksporten øges med ikke mindre end 50 pct.

Overborgmester Frank Jensen blev også overbevist om de muligheder, der angiveligt bød sig til i Kina. I juni 2011 underskrev daværende overborgmester Frank Jensen en samarbejdsaftale med daværende borgmester i Hamborg og nuværende kansler i Tyskland, Olaf Scholz. Formålet med aftalen var primært kommerciel. Borgmestrene ønskede at sætte turbo på den økonomiske vækst og styrke byernes og virksomheders konkurrenceevne. Særligt én ting fangede Frank Jensens opmærksomhed, nemlig at Hamborg havde været frontløber i det økonomiske og handelsmæssige samarbejde med Kina. ”Det kan København også lære af”, mente Frank Jensen. ”Hamborg har formået at opbygge en lang række internationale relationer, bl.a. til Kina” (Berlingske, 2011).

Herefter gik det slag i slag. Allerede i efteråret 2011 besøgte Beijings viceborgmester Cheng Hong, Frank Jensen i København. At igangsætte et bysamar-

bejde med Beijing var tilsyneladende lige så let som at sparke en åben dør ind. Kineserne foreslog angiveligt selv, at der blev etableret et decideret venskabsbysamarbejde (Børsen, 2012a).

Ganske få måneder efter var et flertal på rådhuset med på idéen. På et møde i Københavns Borgerrepræsentation den 9. februar 2012 bliver der givet mandat til, at Frank Jensen kunne indlede forhandlinger om, at Kinas og Danmarks hovedstæder blev søsterbyer. Formålet var at åbne op for eksportmuligheder indenfor grøn know-how: ”Beijing vil gerne have nogle meget konkrete ideer og viden om grønne by-aftaler. Fra fjernvarme til fjernkøling. Det er noget som både danske virksomheder, og vi i København som by har stor erfaring med. Det skaber forhåbentligt en masse arbejdsplader”, forudså Frank Jensen (BT, 2012).

I Borgerrepræsentation var der enkelte undtagelser fra den ret brede opbakning til søsterbyprojektet. Morten Kabell, medlem af Borgerrepræsentationen for Enhedslisten, fortalte, at ”I Enhedslisten er vi også glade for samarbejdet, ligesom vi er glade for at samarbejde med alle andre hovedstæder. Men når man laver en særlig aftale med netop den kinesiske hovedstad, så bør overborgmesteren også kritisere landets omfattende brud på menneskerettighederne. Kina er det land i verden, der henretter flest af sine indbyggere, og ytringsfriheden er ikke eksisterende. Dertil kommer at de kinesiske arbejdere har meget få rettigheder. Alle disse ting er det oplagt at bringe op i en samarbejdsaftale mellem de to byer” (Valby Weekend, 2012a). Også Dansk Folkepartis medlemmer af Borgerrepræsentationen, Carl Christian Ebbesen og Finn Rudaizky, forholdt sig kritiske overfor samarbejdsaftaler med Kina (Valby Weekend, 2012b).

I Dansk Industri var man derimod begejstrede. Man gik straks i gang med at invitere medlemmerne med til et omfattende erhvervsfremstød i Beijing, der skulle finde sted netop i de dage, hvor den nye venskabsbyaftale skulle underskrives, 26.–29. juni 2012.

Konsulent i Dansk Industri, Nis Høyrup Christensen, mente, at 2012 ville blive et stort Kina-år. Snart ankom Kinas præsident på besøg i Danmark, og Frank Jensen stod for at underskrive en samarbejdsaftale med Beijing. De samlede indsatser i forhold til Kina kunne muligvis give milliardinvesteringer til Danmark (TV 2 Nyhederne, 6. juni 2012). Også Kina-ekspert på Copenhagen Business School, Kjeld Erik Brødsgaard, kunne ikke komme i tanke om én eneste negativ ting ved den kommende søsterbyaftale. Han understregede, at Beijingprovinsen er blandt de vigtigste i hele Kina, og at byens borgmester har samme grad af magt som en minister (Børsen, 2012b).

Inden afrejsen til Kina slog Frank Jensen fast, at samarbejdet skulle give et markant løft til vækst og arbejdspladser i Danmark: »Vi er i kinesiske øjne langt fremme med at skabe en bæredygtig by. Kineserne bryder sig ikke om deres dårlige luft og vand, og det skal vi udnytte til en gevinst for danske virksomheder. Vi tager altså ikke af sted for at holde skåltaler.« Ifølge borgmeste-

ren var turen til Beijing et afgørende skridt for, at København kunne nå sit 2020-mål om en årlig BNP-vækst på fem procent (KL.dk, 2012).

Af en Børsen-journalist bliver Frank Jensen spurgt: ”Har du betænkeligheder ved at indgå aftaler med Kina, som bliver kritiseret for at overtræde menneskerettigheder”? ”Nej, udenrigspolitikken ligger uden for det kommunale ansvarsområde”, svarer Frank Jensen. ”Så du har carte blanche til at lave aftaler, med hvem du vil”? spørger journalisten videre. ”Ja, når vi samarbejder på byniveau. Vores opgave er at skabe vækst og muligheder for virksomhederne” (Børsen, 2012c).

➤➤ **Af en Børsen-journalist bliver Frank Jensen spurgt: ”Har du betænkeligheder ved at indgå aftaler med Kina, som bliver kritiseret for at overtræde menneskerettigheder”? ”Nej, udenrigspolitikken ligger uden for det kommunale ansvarsområde”, svarer Frank Jensen**

Efter aftaleundertegnelsen i Beijing udvikler tingene sig hurtigt. Der bliver underskrevet tillægsaftaler på det ene og det andet område: En aftale om bæredygtig byudvikling og byggeri i september 2012, en turismeaftale i juni 2013, en aftale om grønne virksomheders adgang til det kinesiske marked i december 2014, en aftale i december 2016 om, at København er medvært for Beijings designuge i 2018 og ikke mindst aftaler, der understøtter etableringen af rute-fly mellem København og Beijing maj 2018. Hver december måned er Frank Jensen på faste besøg i Kina ledsaget af omfattende erhvervsdelegationer.

København bliver en del af Danmarks Kina-strategi

I 2017 får Københavns Kommune et tilbud, der er ganske vanskeligt at afslå. Indtil da har Københavns Kommune båret mange af de omkostninger, der er forbundet med at varetage en levende relation mellem København og Beijing ganske alene. Det vedrører udgifter til løn til de involverede parter og ikke mindst driftsomkostninger i forbindelse med rejser og diverse arrangementer.

Muligheden, der opstår, betyder imidlertid, at disse udgifter kan blive dækket af danske udviklingsmidler. Det forudsætter dog, at Københavns Kommune laver en ansøgning til Udenrigsministeriet med henblik på at omdanne det eksisterende Kinasamarbejde så det bliver en del af Udenrigsministeriets ordning for Strategisk Sektorsamarbejde. Det er et samarbejde, der indebærer, at danske myndigheder – herunder Københavns kommune – samarbejder med tilsvarende myndigheder i udviklingslande om bæredygtig udvikling med ekspertbistand til grønne tiltag og kapacitetsopbygning. Til arbejdet modtager Københavns Kommune en samlet bevilling fra Udenrigsministeriet på 8,5 mio. kr., som udløber i maj 2022. Aktuelt er der derfor behov for, at Københavns Kommune beslutter sig for, om samarbejdet med Beijing fremover skal fortsætte under ordningen. En evt. kommende bevilling fra Udenrigsmini-

nisteriet forventes at være på ca. 10 mio. kr. for samarbejdet med Beijing og have en varighed på yderligere tre år.

Erfaringerne fra Norden

At Borgerrepræsentationen lige nu står overfor at skulle beslutte, hvorvidt det eksisterende samarbejde skal fortsætte under de nuværende vilkår, og om det skal fortsætte i det hele taget, betyder, at der naturligt igangsættes en politisk debat om forholdet til Kina. Det er en debat, der finder sted i en hel anden kontekst end i 2012. Økonomien i Danmark er betydelig bedre, og København har det godt. Modsat står det til med Kina. Siden 2017 har Kina iværksat en ganske aggressiv charmekampagne, der nogle steder bliver refereret til som ren propaganda (Jerdén og Bohman, 2019). Kinesiske ambassadører holder sig ikke tilbage for at give deres meninger til kende om alle mulige sager, der egentlig mest har indenrigspolitisk karakter. Hertil kommer, at Kinas kontinuerlige og stadig mere eksplicitte brud på menneskerettigheder, handelskonflikten med USA og den meget direkte intervention i en række udviklingslande gør, at landets renommé er i frit fald. Det er ikke omstændigheder der støtter op om en gnidningsfri videreførelse af København-Beijing-aftalen.

Københavns borgerrepræsentation står imidlertid ikke alene med disse svære overvejelser. Også i andre lande har byer i det foregående årti kastet sig ud i mere eller mindre omfattende samarbejdsaftaler med byer i Kina. Måske kan København inspireres af de løsninger andre har fundet på ”Kina-dilemmaet”?

Stockholm: Voice

Relationen mellem Sverige og Kina har udviklet sig fra tæt venskab til dyb mistro. Sammen med de øvrige nordiske lande var Sverige ét af de første lande til at anerkende eksistensen af Folkerepublikken Kina i 1950. I løbet af 1970'erne holdte de svenske multinationale selskaber stille og roligt deres indtog på det kinesiske marked. Hele vejen op til 1989 kan svenskernes relation til Kina bedst karakteriseres med ”økonomisk pragmatisme” (Lagerkvist, 2021).

Massakren på Tiananmen Pladsen i 1989 satte selvfølgelig nogle skår i venskabet, men i bakspejlet er det overraskende at se, hvor hurtigt den økonomiske pragmatisme atter blev drivkraften i den svensk-kinesiske relation. I 1994 lovpriste den svenske statsminister Göran Persson den politiske stabilitet i Kina. Helt op til 2016 kunne den svenske statsminister Stefan Löfven ikke få sig selv til at sige, at Kina er et ufrit samfund og et diktator (Lagerkvist, 2021).

I 2015 ændrede den såkaldte Gui Minhai-sag fuldstændig den kinesisk-svenske relation. Gui Minhai var én af fem redaktører og boghandlere, der blev kidnappet af kinesiske myndigheder forskellige steder i Sydøstasien. De blev alle beskyldt for at have produceret bøger med et Kina-kritisk indhold. Det særlige ved Gui Minhai er, at han har svensk statsborgerskab. I 2017 blev han løsladt fra fængslet, men fik forbud mod at forlade Kina. Allerede i 2018 blev han igen fængslet i forbindelse med et dramatisk flugtforsøg, hvor han under

ledsagelse af to svenske diplomater blev opdaget i et tog på vej til den svenske ambassade i Beijing. Denne gang blev Gui Minhai beskyldt for spionage. Relationen forværredes i 2018, da den svenske afdeling af PEN besluttede sig for at tildele Gui Minhai en ytringsfrihedspris. Da den svenske kulturminister Amanda Lind besluttede sig for ikke bare at overvære prisoverrækkelsen, men også indvilligede i at overdrage prisen til Gui Minhai in absentia, farede den kinesiske ambassadør i Stockholm, Gui Congyou, i blækhuset og kaldte ceremonien en farce. Senere fulgte han op med adskillige trusler om boykot af kommerciel og politisk art. På et tidspunkt antyder han, at Kina tilbyder vin til sine venner, men møder sine fjender med våben (Jerdén og Bohman, 2019).

Gui Minhai-affæren har trukket lange spor. Den har fået betydelig international opmærksomhed, og en svensk ambassadør i Kina, Anna Lindstedt, er blevet trukket hjem med beskyldninger om uregelmæssige forhandlinger med en fremmed magt (New York Times, 2019).

I Sverige er stemningen omkring Kina og kinesisk diplomati på frysepunktet (Rühlig og Shao, 2021). 85 pct. af alle svenskere har i dag en negativ opfattelse af Kina (Silver et al., 2020: 8), og flere svenske byer, herunder dén by i Sverige, der har haft de længste og tætteste forbindelser med Shanghai, Göteborg, har nedskaleret deres byvenskabsaftale til et absolut minimum.

I Stockholm har man truffet en principbeslutning om, at byen ikke skal have venskabsaftaler med andre byer – heller ikke kinesiske. Derimod har man udvidet og forstærket byens internationale arbejde ved at engagere sig kraftigere i en række bynetværk og –organisationer, der advokerer for Agenda 2030-målsætninger

I Stockholm har man truffet en principbeslutning om, at byen ikke skal have venskabsaftaler med andre byer – heller ikke kinesiske. Derimod har man udvidet og forstærket byens internationale arbejde ved at engagere sig kraftigere i en række bynetværk og –organisationer, der advokerer for Agenda 2030-målsætninger. Disse omhandler som bekendt også universel respekt for menneskerettigheder og menneskelig værdighed, lov og orden, retfærdighed, lighed og ikke-diskrimination. Alt dette sker, samtidig med at strategien slår fast, at ”En grundläggande princip för stadens internationella arbete är att staden inte för någon egen utrikespolitik då denna är ett nationellt ansvar” (Stockholms Stad, 2021: 8).

Oslo og Helsinki – Loyalty

Norge har i flere perioder haft et tumultarisk og konfliktfyldt forhold til Kina. Faktisk har de politiske relationer mellem de to lande været suspenderet en femtedel af tiden siden Norge anerkendte Folkerepublikken Kina i 1950 til i

dag (Bekkevold, 2021: 66). I juni 1989 suspendede Norge de officielle kontakter til Kina på grund af Tiananmen massakren. Samme år tildelte Nobelkomitéen fredsprisen til Dalai Lama, hvilket bidrog til, at det ikke var muligt at organisere et møde på politisk niveau før to år efter. I juni 2005 besøgte både Dalai Lama og Taiwans udenrigsminister Norge, hvilket standsede den bilaterale kontakt i månedsvis. I perioden fra oktober 2010 til december 2016 var der ingen politisk kontakt mellem Norge og Kina overhovedet, hvilket igen skyldtes, at Nobelkomitéen havde tildelt fredsprisen til den kinesiske dissident Liu Xiaobo. Kina svarede prompte igen med at suspendere al bilateral kontakt med Norge. Alt blev stillet i bero, og den såkaldte norske "istid" opstod (Kolstad, 2020; Sverdrup-Thygeson, 2018).

I de perioder, hvor Norge faktisk har haft systematiske relationer med Kina, kan der skelnes mellem to tilgange – en realistisk tilgang karakteriseres ved, at Norges sikkerhedspolitiske og kommercielle interesser har forrang – og en mere idealistisk tilgang, hvor formålet stort set har været at sprede demokrati og menneskerettigheder. Den idealistiske tilgang har gået hånd i hånd med den realistiske tilgang i perioden 1970-2010. Men et par dage før juleaften 2016 blev istiden bragt til en afslutning. Den norske udenrigsminister, Børge Brende, havde underskrevet en erklæring, hvori nordmændene fremover lover at vil acceptere Kinas "kerneinteresser". Det vil i realiteten sige, at Norge ikke fremover kan blande sig i f.eks. menneskerettighedsspørgsmål i Kina og må rette sig ind efter, hvad Kina definerer som sine rettigheder, f.eks. i det omstridte Sydkinesiske Hav.

Det blev starten på en periode i norsk Kinapolitik, hvor idealismen i store træk blev lagt på hylden til fordel for en såkaldt realistisk tilgang, hvor de kommercielle interesser får forrang (Aftenposten, 2017). I dag er der blandt norske politikere ikke den store lyst til at indlede konflikter mellem Kina. Også selvom det i stadig stigende udstrækning er vanskeligt at forholde sig neutralt og pragmatisk til Kinas arktisstrategi og flere forsøg på at opkøbe strategisk infrastruktur i Norge (Sverdrup-Thygeson og Mathy, 2020). 64 pct. af den norske befolkning mener, at det er nødvendigt at beskytte den norske økonomi mod kinesiske investeringer og 74 pct. er af den opfattelse, at det er ønskeligt, at Norge træder i karakter overfor Kina og i højere grad fremhæver grundlæggende norske værdisæt, også selvom dette måtte have negative konsekvenser for handlen med Kina (Svendsen and Weltzien, 2020: 11).

 I Oslo har byrådet endnu ikke oplevet, at Shanghai-samarbejdet er blevet kontroversielt, eller at det er udsat for kritik i den brede offentlighed. Faktisk påtænker man at forny det eksisterende samarbejde. Byen understreger, at man ikke engagerer sig i udenrigspolitik

I Oslo har byrådet endnu ikke oplevet, at Shanghai-samarbejdet er blevet kontroversielt, eller at det er udsat for kritik i den brede offentlighed. Faktisk

påtænker man at forny det eksisterende samarbejde. Byen understreger, at man ikke engagerer sig i udenrigspolitik, og at der er tale om et folk-til-folk-samarbejde, som i princippet er upolitisk og bestemt ikke intervenserer med eller overlapper med norsk udenrigspolitik.

Også Finland har haft diplomatiske og kommercielle relationer til Kina i over 70 år. I modsætning til den norske, der som nævnt har penduleret mellem en interesse- og værdibaseret tilgang til Kina, har den finske tilgang nærmest éntydigt været pragmatisk (Kallio, 2018). I 2010 vedtog den finske regering den først Kina-handlingsplan, der primært specificerede de kommercielle målsætninger, der skal realiseres via samarbejdet. Denne handlingsplan blev fornyet i juni 2021, der på de fleste punkter er helt i tråd med den tidligere og understreger ønsket om kontinuitet og stabilitet i det finsk-kinesiske forhold. Det nævnes imidlertid, at menneskerettighedssituationen og det politiske klima i Kina, samt Kinas forsøg på at vinde international indflydelse og landets til tider aggressive efterretningsvirksomhed er med til at udfordre potentialet i det finsk-kinesiske samarbejde (Ministry for Foreign Affairs of Finland, 2021: 6). Generelt har der dog ikke været mange kurer på tråden mellem Kina og Finland – men de findes. Der er således stigende bekymringer for kinesiske investeringer i Lapland, tæt på finske militære installationer (The Diplomat, 2021). Der er ligeledes bekymringer for kinesisk spionagevirksomhed og Finland har, til den kinesiske ambassadør i Helsinkis vrede og skuffelse, opsagt en udleveringsaftale, der ville betyde, at Finland var forpligtet til at overdrage eksilerede Hong Kong dissidenter til kinesisk varetægt (Politico, 2020).

Noget tyder imidlertid på, at Kina går med listesko overfor Finland (The Diplomat 2020). Og det hævdes da også, at selvom Kina i stigende udstrækning forsøger at booste sit omdømme i Finland, så er der ikke synlige tegn på, at Kina udøver direkte indflydelse i Finland (Gaens og Kallio, 2020: 63). Tværtimod synes samarbejdet at være karakteriseret af en masse dynamik. Senest er der etableret nye flyruter mellem Shanghai og Helsinki (Statsrådet, 2021), og vinter-OL i Beijing i 2022 bliver brugt som en anledning til yderligere at igangsætte alle mulige former for samarbejdsrelationer (People's Daily Online, 2021). Det skete, samtidig med at Danmark tøvede med at beslutte, om man fra officielt hold ønskede at deltage i vinter-OL (Berlingske, 2021a). Imens har USA og Australien meldt klart ud, at man ikke ønsker at deltage i vinter-OL med officiel diplomatisk og politisk repræsentation (Børsen, 2021). Kina-Finland samarbejdet synes at køre videre i fuld gear i det pragmatiske spor.

Også Helsinki engagerer sig fuldt og helt i søsterbysamarbejdet med Beijing. Senest som medvært for Beijing Design Uge i 2021 (China.org.cn. 2021). Helsinki og Beijing har været søsterbyer siden 2006 med samarbejde inden for kultur, uddannelse, erhverv og vintersport. I oktober 2019 besøgte Beijings borgmester, Chen Jining, Helsinki for at underskrive en endnu mere ambitiøs samarbejdsaftale (Helsinki, 2019). Beijingborgmesteren skulle angiveligt ved denne lejlighed have udtalt, at blandt alle Beijings mange søsterbyer er Helsinki den allervigtigste (Zheng, 2019). Helsinkis borgmester, Juhana Vartiainen

nen, er enig, og han er parat til at tage bysamarbejdet endnu videre i årene, der kommer (Xinhuanet, 2021).

En hovedstad med særligt ansvar?

Kan København lære noget af de øvrige nordiske hovedstæder? Som nævnt har samarbejdet mellem København og Beijing gennem flere år været dynamisk, men er nu udsat for kritik og generelt anset for problematisk. Blandt de betændte sager, der på det allerseneste har skadet relationen mellem Danmark og Kina, er: Kinas pres på Danmark for at få oplysninger om danske folketings- og ungdomspolitikere i sagen om Hongkong-politikeren Ted Huis flugt (Politiken, 2021b); telegiganten Huaweis udelukkelse fra det danske 5G-net (Information, 2020); Kinas sanktioner mod personer og organisationer i EU, herunder Anders Fogh Rasmussens Alliance of Democracies Foundation (Berlingske, 2021b) og sagen om den kinesiske tennisspiller Peng Shuais mystiske forsvinden (BT, 2021).

Som vi har set, har alle de nordiske hovedstæder samarbejder i Kina – men der er tale om forskellige typer samarbejder, og der er tale om forskellige grader af konflikt og samdrægtighed. Stockholm har skruet op for samarbejdet via et engagement i en række bynetværk og organisationer. På den måde kan Stockholm mere risikofrit og måske endda mere effektivt adressere nogle af de allervigtigste problemer, man ser i Kinarelationen, nemlig den systematiske tilsidesættelse af de universelle menneskerettigheder. Man kan tale om, at Stockholm – selvom byen hævder, at man ikke involverer sig i udenrigspolitik – har begivet sig ud i en ”voice” strategi (Hirschmann, 1970).

Anderledes forholder det sig med Oslo og Helsinki. På forskellige baggrunde engagerer begge hovedstæder sig i en ”loyalty”-strategi. Selvom man både i Oslo og Helsinki er fuldt ud opmærksomme på alle de forhold, der gør et samarbejde med Kina problematisk, har man ikke valgt at artikulere et idealistisk standpunkt (voice), men derimod valgt at skrue endnu mere op for det pragmatiske samarbejde, der først og fremmest inkluderer kommercielle hensyn (loyalty).

I mange af Beijings 45 søsterbyer er dette bysamarbejde særdeles kontroversielt (Guardian, 2020). Der findes ikke i Norden nogen eksempler på, at hovedstæderne helt har opsagt et samarbejde med Beijing, en såkaldt ”exit”-strategi. Men eksemplerne findes andre steder. I Prag, eksempelvis.

Prag: exit

Hvor Tjekkiets første præsident, Vaclav Havel, slog til lyd for en ”moralsk udenrigspolitik” og ikke stod af vejen for at tage samtaler med Tibets åndelig leder, Dalai Lama, og utrætteligt kæmpede for, at Taiwan skulle indrulleres i FN og anderkendes som stat, så har Tjekkiets nuværende præsident, Miloš Zeman, indtaget præcis det modsatte synspunkt. For ham har det siden 2013 været Tjekkiets økonomiske udvikling og derfor den pragmatiske tilgang til internationalt samarbejde, der er i højsædet. Kina blev i den forbindelse

udset til at være kilden til fremtidig tjekkisk vækst og beskæftigelse. Kinas præsident Xi Jinping blev inviteret på statsbesøg i Tjekkiet i 2016, og ved lejligheden konkluderede man i fællesskab, at de tjekkisk-kinesiske relationer var ”de bedste nogensinde” (Turcsanyi, 2021: 18). Ved samme anledning blev der underskrevet en venskabsbyaftale mellem Beijing og Prag, der ikke bare oplyste en lang række samarbejdsområder, men også understregede, at Prag respekterede Kinas étstatspolitik.

Snart fik Prag imidlertid ny borgmester. Kandidaten fra Piratpartiet, Zdeněk Hřib, blev valgt ind med et mandat om at videreføre Vaclav Havels socialliberale politik på hjemmefronten og den mere idealistiske linje i byens internationale samarbejdsrelationer. I det lys kunne det ikke accepteres, at en byaftale med Prag indeholdt en passus om, at byen accepterer Kinas étstatspolitik. Til kinesernes store vrede og skuffelse ønskede Hřib denne passus slettet fra aftalen, officielt under henvisning til, at Prag ikke fører udenrigspolitik på denne måde, og at andre byer, der har venskabsbysamarbejder med Kina, ikke har en tilsvarende passus i samarbejdsgrundlaget. Kina nægtede dog at ændre aftalens indhold, hvorefter Prags byråd besluttede sig for at bringe den til ophør i oktober 2019 (Reuters, 2019). I stedet intensiverede Prag-samarbejdet med Taiwan, der for Tjekkiet øjeblikkeligt har givet synlige resultater i form af meget efterspurgte udenlandske direkte investeringer og øget eksport (Turcsanyi, 2020). Kinas trusler om retaliering har hverken Prag eller Tjekkiet mærket meget til. En årsag er, at Kina aldrig rigtig har foretaget investeringer i Tjekkiet eller importeret tjekkiske produkter i noget særlig stort omfang (Association for International Affairs, 2019). I dag er det kun Nordkorea, der har et dårligere renommé i Tjekkiet end Kina (Turcsányi et al., 2020: 7; Fürst, 2021).

➤➤ **Kinas trusler om retaliering har hverken Prag eller Tjekkiet mærket meget til. En årsag er, at Kina aldrig rigtig har foretaget investeringer i Tjekkiet eller importeret tjekkiske produkter i noget særlig stort omfang**

København og det udenrigspolitiske ansvar

Der er således i princippet flere veje åben for København – exit, voice og loyalty (Hirschman, 1970). Meget tyder på, at København vælger at forny sit engagement i det strategiske partnerskab i 2022 og dermed lader Udenrigsministeriet finde pengene til dette samarbejde i puljen med udviklingsmidler. Årsagen er enkel. Ifølge Udenrigsministeriets egen opgørelse skulle op til 40.000 danske arbejdspladser være direkte eller indirekte bundet op på handlen med Kina (Dr.dk, 2021). Selvom der ikke er helt klarhed over, hvordan Udenrigsministeriet er nået frem til dette store tal, kan den beslutning, der i Københavns Borgerrepræsentation skal træffes fsva. det videre samarbejde med Beijing, ikke umiddelbart sammenlignes med Prags beslutning om at afslutte samarbejdet med Beijing. I kraft af sin status som hovedstad repræsenterer København mere end blot en by – den repræsenterer hele landet, hvilket

Udenrigsministeriet ikke forsømmer en chance for at gøre opmærksom på. Selvom Københavns Kommune ikke ønsker – og formelt set ikke kan – involvere sig i dansk udenrigspolitik, synes det at være præcis dét, man gør, når man samarbejder med Kina.

Litteratur

- Aftenposten (2016), "Forholdet mellem Kina og Norge normaliseret efter seks år med is front", 19. december.
- Association for International Affairs (2019), "Inside of China's Current Hassle with the 'Rogue' Mayor of Prague", 21. august.
- Bekkevold, Jo Inge (2021), "Norges relasjon med Kina i 70 år: småstatsidealisme og realisme i møte med en stormakt", *Internasjonal Politikk*, 79(1): 65-89.
- Berlingske (2011), "Frank Jensen: København skal lære af Hamborg", 6. maj.
- Berlingske (2021a), "Kofod om vinter-OL i Kina: »Vi har ikke taget stilling til en eventuel dansk officiel deltageelse«, 4. december.
- Berlingske (2021b), "Dramatisk eskalering: Kina indfører sanktioner mod Anders Fogh og EU: »Sprængfarligt,« siger forsker", 22. marts.
- BT (2012), "Ni hao! København kan blive søsterby med Beijing", 8. februar.
- BT (2021), "Stjernens forsvinden sender dybe ryster: 'Det er opsigtsvækkende'", 19. november.
- Børsen (2012a), "København charmet til at tage en søsterby", 3. juli.
- Børsen (2012b), "Frank Jensen slår hul i murene til Beijing", 12. juni.
- Børsen (2012c), "Menneskerettigheder er ikke mit område", 12. juni.
- Børsen (2021), "Australien varsler diplomatisk boykot af vinter-OL i Kina", 8. december.
- China.org.cn (2021), "Helsinki to be guest city for Beijing Design Week 2021", 20. august.
- Danske Kommuner (1972), "Venskabsby-idéen i nyt antræk: arbejdstøjet", no. 8.
- Danske Kommuner (1979), "Aalborg satser på venskabsbyerne", no. 19.
- Deutsch, Karl W. (1953), *Nationalism and Social Communication: An Inquiry into the Foundations of Nationality*, New York: John Wiley & Sons, Inc.
- Deutsch, Karl W. (1960), "The Propensity to International Transactions", *Political Studies*, 8(2): 147-55.
- Dr.dk (2021), "Danmark er så afhængig af et godt forhold til Kina, at Jeppe Kofod ikke ville møde Ted Hui", 27. november.
- Eskelund, Christian og Jesper Nørsgaard Viemose (2018), "Venskabsbyanalyse 2018", Frederiksberg: Efiko.
- Forsby, Andreas Bøje (2021), "The hardships of Chinese soft-power promotion in Denmark", i Ties Dams, Xiaoxue Martin og Vera Kranenburg, red. (2021), "China's Soft Power in Europe. Falling on Hard Times", ETNC, April, pp. 26-30, www.clingendael.org/publication/chinas-soft-power-europe-falling-hard-times
- Frederiksborg Amts Avis (2008), "Hillerød holder fast i venskabsbyer", 22. juli.
- Fürst, Rudolf (2021), "China's soft power in the Czech Republic: almost a fiasco", i Ties Dams, Xiaoxue Martin og Vera Kranenburg, red. (2021), "China's Soft Power in Europe. Falling on Hard Times", ETNC, April, pp. 21-5.
- Gaens, Bart og Jyrki Kallio (2020), "Finland's relations with China and the US", i Mario Esteban et al., *Europe in the Face of US-China Rivalry, A Report by the European Think-tank Network on China (ETNC)*, januar, pp. 57-63.
- Guardian (2020), "Shaun Bailey calls for end to London-Beijing twinning", 20. juli.
- Helsinki (2019), "Action Plan Between Helsinki and Beijing on promoting the Sister-City Cooperation 2019-2023", Helsinki.
- Hirschman, Albert (1970), *Exit, Voice and Loyalty*, Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
- Information (2020), "Nej tak til Huawei", 15. maj.
- Jerdén, Björn og Viking Bohman (2019), "China's Propaganda Campaign in Sweden, 2018-2019", UI-brief no. 4, Stockholm: The Swedish Institute of International Affairs.
- Jyllandsposten (1998), "København – Byen uden venner", 16. oktober.
- Jyllandsposten (2021), "Kinesisk venskabsby lagde pres på København i sag om demokratistatue", 8. november.
- Kallio, Jyrki (2018), "Finland and China: Pragmatism Prevails", i Bjørnar Sverdrup-Thygeson, Wrenn Yennie Lindgren og Marc Lanteigne, red. *China and Nordic Diplomacy*, London: Routledge, pp. 45-59.
- Kalundborg (2007), "Venskabsbyer skal udnyttes mere konkret", 22. september.
- KL.dk (2012), "København skal være søsterby til Beijing", pressemeddelelse, 12. juni.
- Kolstad, Ivar (2020), "Too big to fault? Effects of the 2010 Nobel Peace Prize on Norwegian exports to China and foreign policy", *International Political Science Review*, 41(2): 207-23.
- Kommissionen for de Europæiske Fællesskaber (1992), "Kommunerne og Europa. Praktisk vejledning for ven-

- skabsbyer”, Luxembourg: Kontoret for de Europæiske Fællesskabers Publikationer.
- Lagerkvist, Johan (2021), ”Sweden caught in the middle”? Paper presented at the workshop *China, US and us: International Response to US-China Strategic Competition*, University of Zurich, 19-20 November.
- Ministry for Foreign Affairs of Finland (2021), ”Governmental Action Plan for China”, juni, Helsinki.
- New York Times (2019), ”Sweden Charges Ex-Ambassador to China Over Secret Meetings”, 9. December.
- Norden (1944), ”Jubilæumsnummer”, no. 2, 15. april.
- Nordjyske Stiftstidende (2012), ”Gamle venskaber med nye mål”, 4. marts.
- People’s Daily Online (2021), ”Cooperation on winter sports boosts bilateral ties between China and Finland: Finnish ambassador”, 3. november.
- Politico (2020), ”China warns Finland against ’interference’ in Hong Kong affairs”, 17. oktober.
- Politiken (2021a), ”Flere partier vil have en diplomatisk boykot af OL”, 8. december.
- Politiken (2021b), ”Hongkongs regering undersøger muligheden for at retsforfølge danske folketingspolitikere og kræve dem udleveret”, 8. januar.
- Puchala, Donald J. (1970), ”International Transactions and Regional Integration”, *International Organization*, 24(4): 732-63.
- Reuters.com (2019), ”Prague city council moves to axe partnership with Beijing”, 7. oktober.
- Rühlig, Tim og Oscar Shao (2021), ”China’s dwindling soft power in Sweden” I Ties Dams, Xiaoxue Martin og Vera Kranenburg, red. (2021), ”China’s Soft Power in Europe. Falling on Hard Times”, ETNC, April, pp. 97-101, www.clingendael.org/publication/chinas-soft-power-europe-falling-hard-times
- Silver, Laura, Kat Devlin og Christine Huang (2020), ”Unfavorable Views of China Reach Historic Highs in Many Countries”, Pew Research Center, Oktober, www.pewresearch.org/global/2020/10/06/unfavorable-views-of-china-reach-historic-highs-in-many-countries.
- Sjællandske Slagelse (2006), ”Der skal luges i venskabsbyer”, 29. august.
- Statsrådet (2021), ”Finland och Kina kom överens om ett ökat antal flyg till Shanghai”, 19. november.
- Stockholms Stad (2021), ”Internationell strategi”, beslutad av kommunfullmäktige 2021-05 03, Stockholm.
- Svendsen, Øyvind og Åsmund Weltzien (2020), ”Norwegians adapting to a changing world”, NUPI-rapport no. 9, Oslo: NUPI.
- Sverdrup-Thygeson, Bjørnar (2016), ”Norden og Kina: «Forbrytelse og straff» Forholdet mellom Norge og Kina”, *Internasjonal Politikk*, 74(3): 1-12.
- Sverdrup-Thygeson, Bjørnar (2018), ”The Norway-China relationship: for better, for worse, for richer, for poorer”, i Bjørnar Sverdrup-Thygeson, Wrenn Yennie Lindgren og Marc Lanteigne, red. *China and Nordic Diplomacy*, London: Routledge, pp. 77-100.
- Sverdrup-Thygeson, Bjørnar og Espen Mathy (2020), ”Norges debatt om kinesiske investeringer: Fra velvillig til varsom”, *Internasjonal Politikk*, 78(1): 79-92.
- The Diplomat (2020), ”China-Finland: Beijing’s ’Model Relationship’ in Europe”? 29. februar.
- The Diplomat (2021), ”China’s Arctic Ambitions Face Increasing Headwinds in Finland”, 18. marts.
- Turcsányi, Richard Q. (2020), ”Is the Best Friend of Taiwan in Europe the Czech Republic?” *Taiwan Insight*, 31. juli.
- Turcsányi, Richard Q. (2021), ”The Peculiar Case of Czech Relations with China: A Divided Nation”, i *China’s Engagement in Central and Eastern European Countries*, Austrian Institute of European and Security Policy, pp. 17-26.
- Turcsányi, Richard Q., Renáta Sedláková, Matej Šimalčík og Kristína Kironská (2020), ”Czech Public Opinion on China in the Age of COVID-19”, Olomouc: Palacký University Olomouc, <https://ceias.eu/wp-content/uploads/2020/12/CZ-poll-report.pdf>
- Udenrigsministeriet (1979), ”Venskabsbånd mellem Danmark og Udlandet”, København: Udenrigsministeriet.
- Ugebladet Hørsholm (2005), ”Venskabsbyer behøver ikke være enten eller”, 24. august.
- Valby Weekend (2012a), ”Overborgmesteren må påtale menneskerettigheder”, 9. marts.
- Valby Weekend (2012b), ”Lidt for smart Kabell”, 16. marts.
- Venskabsbysekretariatet (1993), ”Venskabsbånd mellem Danmark og Udlandet”, Ålborg: Ålborg Kommune.
- Weekendavisen (2021), ”Kina er et herligt land”, 5. november.
- Xinhuanet (2021), ”Interview: Helsinki mayor sees continuous friendship, cooperation with sister city Beijing”, 19. September.
- Zheng, Qiongfang (2019), www.linkedin.com/pulse/helsinki-most-important-sister-city-beijing-says-mayor-zheng-